СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 72. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 29-го березня 1939. No. 72. Jersey City, N. J., Wednesday, March 29, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

БЛАГАЮТЬ НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ ПОЛОНЕНИМ І РАНЕНИМ З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

ДАНЦІҐ. — Телеґрама до „Обєднання" від Української Парляментарної Репрезентації на західно-українських землях: „Просимо негайно повести допомогогову акцію для ратування ранених і полонених з Карпатської України. Вони знаходяться у жахливому положенні в Мадярщині, Румунії й Словаччині. Ми звідси не можемо нічим допомогти, бо уряд не дає дозволу на ніяку допомогову акцію. Домагайтеся допомоги від Американського Червоного Хреста у Вашинґтоні й від Міжнародного Червоного Хреста в Женеві. За Українську Парляментарну Репрезентацію: д-р Павло Лисяк".

НАЙВИЩИЙ СУД ДОЗВОЛИВ УПОДАТКУВАТИ УРЯДОВЦІВ

ВАШИНҐТОН. — Найвищий суд розглядав справу оподатковування федеральних і стейтових урядовців, які на основі давно принятої теорії „ненарушальности", були вільні від податків. Ця теорія мала колись на увазі охоронити стейтових урядників перед податковими шиканами федерального уряду, зновуж федеральних урядників охоронити перед шиканами місцевих стейтових властей. Тепер вона стала пережитком. Найвищий суд рішив, що стейтові й федеральні урядники повинні ділити податковий тягар на рівні зі всіма іншими громадянами. Вслід за тим около 4 міліони урядовців будуть мусіли платити податки від своїх заробітків.

ЗАРЯДИЛИ ПРОВІРКУ В „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

ВАШИНГТОН .— Великою більшістю голосів, бо 352 проти 27, палата представників в конґресі ухвалила комітетові засобів права перевести в заряді „Доблю Пі Ей" провірку господарки, на які речі йдуть гроші, скільки робітників дістають, як працюють, та загалом чи праця „Доблю Пі Ей" є добродійна для суспільности чи ні, а також чи все провадиться без надужить. Висновки, до яких прийде ця провірна комісія, стануть дороговказом для конґресу в його дальшім трактуванні „Доблю Пі Ей" та ухвалюванні на ту ціль грошей.

ЧАРЛС ШНАЙДЕР УСТУПИВ З ЛІДЕРСТВА.

НЮ ЙОРК. — Чарлс Шнайдер, політичний лідер Тамані Голу 8-го дистрікту, уступив зо свойого уряду, та заявив, що прощається з політикою раз на все. Він заявив, що крайно розчарований „нелюдкістю" людей, які не почувають для нього жадної вдяки за ті добродійства, які він їм зробив впродовж своєї 20-літньої політичної діяльности. Відколи окружний прокуратор Дюї закинув Шнайдерові, що той був у звязках з ґенґстерами і побирав від них хабарі, Шнайдерові везло так, як з Петрового дня. Остаточно він розпращався з політикою. Політика стає чимраз менше поплатна і безпечна.

МЕКНЕЙБО ТЕПЕР БЕРЕТЬСЯ ДО „НАЦІВ".

ОЛБАНІ. — Стейтовий сенатор МекНейбо, який продовж довгих років боровся з комунізмом, тепер взявся до боротьби з „націзмом". Він предложив у стейтовій леґіслятурі законопроєкт, на основі якого караноб певних осіб, чи цілі гурти аж до десяти літ тюрмою за те, колиб вони ширили кличі, що прямують до повалення американської конституції. Та хоч МекНейбо назвав свій законопроєкт „протинацістичним", то він додавав, що під нього можна буде підтягнути і всі інші орґанізації, які підкопують американську конституцію, включаючи комуністичні.

СТО НОВИХ ЛІТАКІВ ДЛЯ ФРАНЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Франція закупила в Америці нових сто боєвих літаків, тяжкого типу. Разом дотепер закупила Франція в Америці 715 бомбовиків.

БЕНЕШ КАЖЕ, ЩО ЧЕХИ ГОТОВІ ДО ПОВСТАННЯ.

НЮ ЙОРК. — На протинацістичнім вічу в салі Гіподрому в Ню Йорку, на якім було приявних 1,100 осіб, серед інших бесідників говорив й д-р Едвард Бенеш, бувший президент Чехословаччини. Він говорив, що чехи готові пірватися до повстання проти німців і боротись до останнього чоловіка, якби мали запевнену поміч світової демократії. Бенеш закликав Америку, щоб була далі чемпіоном світової демократії та боролась з брутальним насильством.

НІМЕЦЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК ПОЯСНЮЄ СПРАВУ ЧЕХІВ.

ВАШИНҐТОН. — Німецький представник в Вашинґтоні, Ганс Томсен, дав побачення ґазетярам і сказав, що справа захоплення Чехії німцями не така проста, щоб її пояснити лиш „огидним безправством", та „брутальною силою", як це роблять деякі американські політики. Томсен говорив, що заки німецькі війська вмашерували до Чехії довгі переговори відбувались з чеським президентом і міністрами. І щойно після їхньої згоди та підписання формального договору прийшло до того.

„НОСЕЛ ПУБЛІЧНЕ ЧАПКЕН НЕЛЕҐАЛЬНЕЙ ОРҐАНІЗАЦІЇ „СІЧ".

Повітове Староство у Львові карним наказом ч. Кр. 3634 на основі письма поліції в Гаях коло Львова з 30-го січня ц. р. покарало Д. Пруса в Гаях гривною 15 зл. з заміною в разі нестяґальности на арешт 3-ох днів за те, що „дня 3-го листопаду 138 р. в Гаях носив публично шапку нелеґальної орґанізації „Січ". — Покараний вніс спротив до Повітового Староства у Львові. Річ іде про шапку виробу Українських Інвалідів у Львові. Постерунковий в Гаях оце вдруге вже публично здер Д. Прусові й забрав зі собою перший раз — „лещетарку", а другий раз т. в. „мазепинку".

ВІДЧИНИЛИ САРКОФАҐ ЯРОСЛАВА МУДРОГО.

Отворено саркофаґ великого князя Ярослава Мудрого в підземеллі Софійського Собору в Києві. Антропольоґічний Інститут ствердив понад усякий сумнів, що у саркофаґу справді лежить кістяк вел.князя Ярослава Мудрого, дуже добре законсервований. Коло нього знайшли також клейноти.

ПРО ЄГИПЕТСЬКІ МАҐІЧНІ ФІҐУРКИ.

У Парижі учений Копар мав виклад про єгипетські маґічні фіґурки на початку XII-тої династії. Цих фіґурок уживали підчас маґічних торжеств, звернених проти ворожих Єгиптові держав. З написів на цих фіґурках ясно, що канцелярія фараонів мала точні вісті з ділянки ґеоґрафії тодішнього світа.

СТЕРИЛІЗАЦІЙНИЙ ЗАКОН В ЯПОНІЇ.

Комісія парляментарної палати в Токіо прийняла закон про стерилізацію. Досі чотири рази відкидали цей проєкт. Мають стерилізувати дідично хворих.

ТВОРИ ЛЮТРА ДЛЯ ЯПОНЦІВ.

Німці разом із японцями приготовляють повне видання творів Лютра в японській мові. Мають перекласти ваймарське видання Летра в 88 томах на японське. Переклад і видання потриває коло 10 літ.

ТЕПЕРІШНЯ ПРЕЗИДІЯ РІДНОЇ ШКОЛИ.

Згідно з постановою статуту Рідної Школи, біжучі справи товариства має полагоджувати Президія, зложена з голови і 6 членів, що постійно перебувають у Львові.

Головна Управа РШ, вибрана на Загальному Зїзді РШ дня 2. лютого 1939., відбула 11. лютого ц. р. своє конституююче засідання й вибрала таку Президію: 1-ший заступник голови о. сов. Юліян Дзерович, 2-гий заст. голови д-р Володимир Кузьмович, секретар д-р Мирон Коновалець, скарбник проф. Володимир Гусак, д-р Франц Овістель, п-ні Олена Шепаровичева. Голова, проф. Іван Галущинський, вибраний Загальним Зїздом РШ, входить з уряду.

ЯК ДЕРЖАТИ НОЖІ, ЩОБ НЕ РЖАВІЛИ?

Зробити густий розчин з 2 частин води і 3 соди і в це замочіть ножі а відтак добре витріть на сухо. Відтак завиніть ножі у флянелю й держіть у сухім місці.

ВЛОМ ДО ДЕКАНАЛЬНОГО УРЯДУ В КОЛОМИЇ.

В Коломиї якісь вломники вломилися до місцевого деканального уряду, відки забрали на шкоду о. декана Ол. Русина 1,440 злотих готівкою, золотий пралатський хрест, золотий ланцюг, довгий на один метр та два золоті перстені, висаджені дорогим камінням.

ЗАМКНЕННЯ ЧИТАЛЕНЬ „ПРОСВІТИ".

У Бартатові коло Судової Вишні староство замкнуло читальню „Просвіти". — замкнули також читальню „Просвіти" в Якимчицях, пов. Рудки.

ПЕРЕСЕЛЮЮТЬ УГЛИБ СССР.

Большевики переводять на велику скалю евакуацію українського населення з прикордонної полоси вглиб СССР. Цим робом большевики бажалиб спинити агітацію між українським населенням. Але це надаремне! Гін до життя українського народу за сильний, щоб большевики могли його спинити!

НОВИЙ ОДЯГ ДЛЯ НУРКІВ.

На ріці Томс Ривер, Ню Джерзі, пробував недавно тому Сайрил вон Бомен, відомий дослідник, новий тип одіння для нурків. У середині цього одіння є збірники на ґази, яких потрібно нуркові для удержання себе при житті під водою, та машини, що мішають ці ґази в відповідний спосіб. Придумав цей одяг для нурків капітан Том Конелі, що на головнім образку стоїть направо. В малім образку — Бомен.

СЛОВАКИ І МАДЯРИ В БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНСЬКУ ЗЕМЛЮ

БУДАПЕШТ. — Не зважаючи на те, що в Будапешті зачалися переговори про усталення границь між Карпатською Україною і Словаччиною, на самім спірнім терені ведуться далі бої. Офіційний комунікат подає, що в тих боях уже було 23 жовнірів вбитих, а 55 ранених. Бої ведуться головно над рікою Ужом. Часописи пишуть, що також взято в полон кілька сот словацьких і чеських жовнірів. Іде тут про те, що Мадярщина твердить, що границя між Карпатською Україною і Словаччиною не була усталена, та що Словаччина забрала великий простір землі, який належить Карпатській Україні.

ЧИ НЕ РОЗБІР СЛОВАЧЧИНИ?

БУДАПЕШТ. — Чужинецькі дипльомати, що приглядаються „війні" Мадярщини з Словаччиною, є того переконання, що Мадярщина хоче забрати для себе цілу Словаччину, і то в такий спосіб, як забрала Карпатську Україну, ніби як „автономну частину". Мадярські ґазети пишуть, що Словаччина була завжди звязана з Мадярщиною, та що й нині вона сама не може вдержатись економічно й вже з того боку повинна бути приділена до Мадярщини. Так виходить, що при цьому розборі намічено, що Німеччина сягатиме аж по гори Карпати. І тому не є противна тому, щоб Словаччину забрала Мадярщина.

ЩО СКАЖЕ НІМЕЧЧИНА?

БЕРЛІН. — Словаччина жде, що скаже Гітлер у справі мадярського наїзду на словацьку територію. Мабуть у тій справі виїхав до Будапешту д-р Ґебельс, націстичний міністер пропаґанди. Але в пресі стрічаються такі завваги, що „Словаччина не підготована до державної незалежности", що вона бідна, та що не має досвідчених людей, що моглиб правити державою. А таке не ворожить добра.

ПОЛЬЩА НАЛЯКАНА.

ВАРШАВА. — Польська преса переповнена описами великих польських демонстрацій, які мають на цілі заманіфестувати польську готовість боронити кожного клаптика польської землі. Та не зважаючи на те, навіть з того, що можна вичитати в ґазетах, видно, що ціла Польща перелякана, що ніби стоїть перед війною з Німеччиною і не знає, хто стане по її боці, та з нею буде.

ПОЛЬЩА — ОДИН ВОЄННИЙ ТАБОР!

ЛЬВІВ. — Польські ветерани ухвалили резолюцію, щоб ціла Польща „негайно перемінилася в один великий воєнний табор, в якім кожний поляк стояв би на своїй позиції".

НЕРВОВИЙ РОЗТРІЙ БЕКА.

ЛОНДОН. — Анґлійські ґазети пишуть про військову мобілізацію в Польщі та про те, що Польща дістала з Берліна домагання у справі Данціґу, яке є нічим іншим, а тільки німецькою остаточною вимоґою віддати Німеччині місто Данціґ мирним шляхом. Кажуть, що це так вразило міністра заграничних справ Бека, що він дістав нервового розстрою.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА АТАКУЄ ПОЛЬЩУ.

БЕРЛІН. — На щось заноситься, бо німецька преса знову зачала містити повно відомостей про „польські насильства супроти німецького населення". Іде тут в першу чергу про протинімецькі виступи Польської Ліґи в Бидґоші (Бромберґу). Звичайно так буває, що такі пресові атаки є початком іншої акції. Такого самого надіються і тепер.

ПОЛЬЩА ДАЛІ ЗБРОЇТЬСЯ.

ВАРЩАВА. — Польща має тепер до 700,000 готового війська. Мобілізація ведеться далі. Навіть жіноцтво, на поклик вдови по Пілсудському, орґанізується до збройної боротьби для оборони Польщі. Проголошено внутрішню позичку на суму 200 міліонів злотих на те, щоб на протязі чотирьох місяців збільшити повітряну фльоту на 1,000 нових літаків.

МАДРИД ПІДДАВСЯ.

МАДРИД. — Громадянська війна в Еспанії вже так якби скінчилася. Оборонна Рада ґенерала Міяха віддала столицю Еспанії, місто Мадрид, армії ґен. Франка. Мадрид державсь в обороні майже три роки. Через здачу охоронено місто від дальшого знищення і проливу крови, бо частини ґен. Франка вже були вдерлися на передмістя. В місті спокій. Перед здачею дано ще можність покинути місто усім тим, що не бажали чи не могли лишитись.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Часопис в пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сіті і Заграницю:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ХТО І КОГО ЗАВІВ?

(4.) Коли хто каже, що „нас зрадив Гітлер", то з другого боку, коли вже мова про „зраду", треба питати, чи не зрадила нас і демократія". Скільки то ми не вислали апелів до демократичних потуг? І то ще тоді, коли нікому в світі не снилось, що живе якийсь Гітлер. А що з того? Чи та „демократія" сама не приложила своєї руки до загибелі нашої державности? Чи вона в безвстидний спосіб не віддала в 1923 році в Парижі наших земель Польщі? Чи не виставила нас на варварські польські пацифікації? Чи не завдяки їй мусять гинути наші люди міліонами під Совєтами? Чи не завдяки їй рішенням знищено цілковито українське національне життя в Румунії? І чи відзивається може вона тепер, коли нахабна Мадярщина потоптала право самовизначення українського народу на Закарпатті?

Німеччина не була й не є зобовязана до якоїсь спеціяльної симпатії до українців і України. Ні не вимагаємо такої симпатії від Італії й Мусолінія. Ні — від демократії. Ми тільки хочемо, щоб всі вони зрозуміли, що якщо Европа не має здичіти разом з націзмом, фашизмом, комунізмом і демократією, то вона мусить скінчити з таким безправством, щоб сорок і кілька міліонів міліонів українців могли бути позбавлені примітивних свобід, та щоб такий великий і культурний нарід як український міг бути в середині Европи без своєї держави.

Европа є тепер в стані нової перебудови. Стара Европа нас завела, оскільки ми вірили, що в ній заважують справжні ідеї. Через те, як і через нашу слабу підготовку, наш порив до волі скінчився для українського народу катастрофою. Пролята за визволення України кров не знайшла відгомону і наш національний организм розкраяно на чотири части. При тій катастрофі Німеччина не була учасником. Тоді їй самій завдавано удари. Та тепер уже Німеччина зачинає розпоряджатись в Европі. І може, може статись, що вона може заважувати і на тім, що станеться з нами, й то в подібний спосіб, як по світовій війні заважували Франція, Англія й інші великі держави. Чи так буде, не знаємо. Але може бути. І це обовязані ми брати під увагу. Та яку хто не мав би щодо цього думку, на одно треба тут памятати: хто раз попікся, той повинен і на холодне дмухати.

Очікуймо від усіх, себто і від т. зв. „приятелів" нiщо інше, а тільке ударів і ще раз ударів. Очікуймо їх від комуністів, націстів, фашистів, демократів і т. п. А тоді цілком певно ніколи в нічім не заведемося. А якщо ті удари не будуть ломити нас самих, і якщо ми через ті удари не будемо себе самі загадати, а тільки скріпляти наше завзяття і віру в нашу остаточну побіду — ми таки остаточно побідимо. Бо таке є право живої людини і живої нації. Воно відноситься також і до живого українського народу.

„РУССКІ" З АМЕРИКИ БЛАГАЮТЬ ПОЛЬЩУ

(Надіслане з Рідного Краю).

Не треба вам писати, як тут усі наші люди слідять за подіями в Карпатській Україні. Радіємо її здобутками, але серце наше таки затрівожене, бо бачимо, що Польща не відступає від свого, щоб таки мати спільну границю з Мадярщиною. Так виглядає, що вона більше за це дбає ніж сама Мадярщина. Бо це Польща її підштовхує, щоб не переставала проти-української акції й використовувала „руснаків" для прилучення Закарпаття до Мадярщини. Та акція поширилась навіть на американських „руснаків", про що ви там в Америці певно краще знаєте, як ми тут. Та про те не завадить, коли і я за те згадаю. Бо таки рветься серце з болю, коли читаєте польську пресу і бачите, як день за днем вона доносить, що „русскі" організації з Америки надсилають до польського уряду раз-у-раз благальні просьби, щоби Польща забрала Закарпаття, чи там допомогла Мадярщині визволити цей край від „української неволі". Польська Агенція Телеграфічна це все збирає і розсилає по цілому світі. Ось така ведеться тут пропаґанда. Наші побаламучені люди з Америки, засліплені темнотою, національною несвідомістю і мадяронським та московським духовенством, допомагають ось так Польщі й Мадярщині, нашим відвічним ворогам, добивати наш нарід. Здається, що ті „русскі" провідники не мають Бога в серці, бо про розум то вже не говорити. Коби хоч поїхали і поглянули на ту Карпатську Україну і самі переконались, а то самі не знають, що творять.

От читаємо в польській пресі, а виписала вона це грубими буквами, що з Йонґстави, Огайо, одержав польський уряд просьбу від якогось Союзу карпаторуських обществ, що обіймає 300,000 „руснаків", і просить Польщу взяти в опіку „стероризоване" українцями „бідне населення Карпатської Руси". Польська преса аж заходиться з радости, що Польща одержує такі просьби і домагається від польського уряду, щоб використав оті просьби „русских" з Америки, що то відноситься до Польщі з такою вірністю і льояльністю і бажають собі, щоб Мадярщина і Польща були разом, а вони, чи їх рідня, між ними і з ними.

Можете уявити собі, як ті „просьби" ділають на наших людей по селах. З якою погордою глядять вони на тих своїх „братів" за морем, що жиють на вільній американській землі, а не навчились пізнати правди і ще опідлюються аж до того ступня, що просять помочі в — Польщі.

Чи не можна там як до того народу заговорити? Таж десь там у когось мусіла залишитись хоч якась одробина совісти! Прецінь можуть вони мати „злість" на українців, але у всьому є міра. І ми маємо злість на „кацапів", але це є наш нарід, це наші люди, це наша кров. Як в Галичині піднявся наш народ до боротьби за свою державу, то між „кацапами" знайшлися відразу прекрасні люди, які пішли разом з українцями воювати проти Польщі. Чиж там у вас є інші люди? Вірю, що є одиниці, з якими не можна нічого зробити. Є ріжні аґенти. Є люди без совісти, без серця. Але маса не може бути інша, як всюди. Тому пробуйте ще раз дістатись там до серця тих наших „руснаків". Наше серце — всюди однакове. Тому згодом буде можна зговоритись і з „руснаками". Головне те, щоб звідтам поїхали чесні люди на Закарпаття і приглянулись самі своїми власними очима „українському теророві". Хай запитають в Карпатській Україні самих наших людей, отих наших гуцулів, чи українська влада не є рідна і своя влада. Це одиноке їх направить. І то певно направить.

Августин Бокшай.

„ПРО ОДНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА Й ІНШІ МІРКУВАННЯ"

(УПС. Р.) Під таким заголовком написав статтю **проф. Люїджі Сальвіні**, відомий українцям своїми перекладами з українських письменників. Її вмістив римський двотижневик **„АВГУСТЕА"**, ч. 8, з датою 28. лютого 1939 р. її зміст такий.

Навязуючи до заголовку книжки виданої парижським „Українським Словом": „Український Націоналізм на Східніх Землях", автор говорить: „Ця теза (про націоналізм...) не так то й парадоксальна, як це моглоб видатися на перший погляд".

Вже в перших роках большевицької влади спостерігається в совєтській Україні значний розвиток на літературному і мистецькому полі, бо Москва, надіючися використати український нарід для комуністичної революції, не перебаранчає його культурному розвиткові. Та рештки української інтелігенції, що залишились по затяжній визвольній боротьбі, дивляться на справу інакше.

„І сталось так, що Україна, під удаваним і декоративним фасадом, почала вбиратися в тіло і, завдяки тій чудодійній здібності, що нею відзначаються молоді народи, відновила спільні тканини свойого життя і систему зносин провідної кляси з народом".

Велику ролю відограло в цьому процесі селянство, що „і само зміцніло і достарчило своїй інтелігенції". „Так що Україна розмальована зовнішно на яскраву червону барву, внутрішньо дала скоро познаки безперечного національного і політичного відродження".

Москва бачить цю небезпеку розкладу — і то навіть ідеольоґічного — своєї політики. „Якраз в рядах партій йшов в Україні подув фронди і підступу. Большевицька політура лущилася і зі всіх сторін визирала синьо-жовта барва і національстичний тризуб..."

„Було між українцями велике огірчення до Европи за незрозуміння до їхньої спроби зриву; огірчення, погорда і недовіря..." „Але серед власного розпачливого осамітнення, серед силуваної відокремлености, вони відкривали минуле. Вони відчували, як то минуле з міту ставало історією; як воно плянувало не тільки літературні фантазми, але й життя та інституції". „Гордість первановї, але не покиненої мрії, все більш бунтувалася против порозумінь і компромісів з Москвою".

„Отже не Европа пробилась через грати совєтських кордонів; але самі українці, повернувшись до давніх традицій, були примушені власною історією та льоґічним і природним розвитком подій — повторити ідеольоґічну еволюцію Европи XIX. століття".

Україна, завдяки свойому геополітичному положенню, мала в намірах Москви послужити за базу для нового методу поширення комунізму; себто шляхом „гри на націоналізмі"... „Але прийшов час, і гра заломилася. Україна перестала бути містком для комунізму до середньої Европи, і заступила большевицьку груз її орієнтацією на комінтерн, своїми власними, грою та орієнтаціями".

„Український комунізм, відгребавши історію, почав переводити біляніси та ревізії; і всі вони спрямували його на шлях національної і соціяльної еволюції, чужої московській політиці з її віковими замірами, та її скрайньому і матеріялістичному напрямкові, опертому на диктатурі її нестирливого пролетаріяту". „І що більше українці звертали до історії, то все краще формувалася їхня національна свідомість: і віднувалося, що для відновлення треба розпочинати, звідки вже раз було розпочато: від Европи (від шведських могил", як кажуть в Совєтах), а не від Москви".

„Найбільшим письменником з того неспокійного періоду, що сумовує процес творення української свідомости і що усвячує його власною кровю, був Микола Хвильовий". Та „про те, куди він зайшов, говорить вже від 1928. р. совєтська критика (Скрипник: „Наша літературна дійсність" в Критиці з 21. II. 1928. р.) таке: „Хвильовий хоча ще й не дійшов, але вже наближається до активного українського фашизму"... „Герої його Вальдшнепів мають одну програму; програму українського фашизму".

„Зрештою сам Хвильовий в одній своїй статті говорить дослівно таке: „Хотіти перечеркнути (українську) незалежність порожнім псевдомарксизмом, значить не розуміти, що Україна буде авампостом контрреволюції, аж доки не закінчить природнього розвитку, що його західньоевропейські народи закінчили створенням національних держав".

„Та пять років пізніше повстала ще більша реакція на атаку Хвильового проти ідеольоґії і методів комунізму: „По думці Хвильового — інтернаціональний фронт не має рацї існування". „Він захоплений „темпераментом" і цілями фашизму"...

І тут автор наводить виступ Сталіна в цій справі („Мотто до статті А. Хвилі: „Куди ведуть шляхи шведських могил?", в Критиці ч. 9, 1938. р.) — де він накидається на такі кличі Хвильового: негайне відмосковлення українського пролетаріяту, необхідність втечі української літератури від московської та від її духовости, відділення української культури від комуністичної політики, і більш загально: втеча від Москви.

„Хвильовий покінчив самогубством... Він був найбільш репрезентативний, найбільший навіть духово. Одначе якщо він веде і плязмує оточення, — то його сила і його певність і, аж до 1933 р., недоторканість, походять з того, що він висловлює жадання і напрямні тогож таки оточення. Якраз зносини з іншими українцями роблять його таким небезпечним для комунізму".

„Маємо перед собою антольоґію українських письменників з того самого періоду, видану тому два місяці паризьким Українським Словом (Чотири Шаблі...) ...Отже, біляніс тої антольоґії, значний з мистецького боку, з політичної точки погляду попросту вражаючи.

„Існування творів, де письменники розмірів Хвильового, Досвітнього, Косминки, Слісаренка, Кундзіна й Яновського, — знаходять спільноту духу й чину — в одній і тій самій мистецькій лінії, в одній і тій самій захопленій пошані до всього національного, з письменниками інших українських територій і еміграції, — дуже знамене і ясне політичне явище".

„Фашизм" Хвильового і його самогубство визначують початок занепаду української совєтської літератури. Але з ним відпадає також і можливість полагодити інтересів московсько-комуністичного імперіялізму та українства, навіть і на совєтській території. Від того часу переводиться нагальна й безпощадна репресія".

Далі автор говорить про заходи московської політики у всіх ділянках життя України, і потім знову переходить до літератури.

„Ніяка література ніколи не зазнала стільки переслідувань, як українська. Ніяка інша література не мала за собою в СССР стільки поляглих, стільки „очищених", стільки „вбитих". Думаю про розстріляного Чуприну, самовбійцю Хвильового, про Олеся Досвітнього, скасованого разом з його творчістю, про Григорія Косинку розстріляного разом з О. Фальківським та Влизьком, на приказ військового трибуналу".

„Повертаюсь назад думкою до Шевченка, до Котляревського. І бачу, що українська література, як і політичне життя українського народу, має свої відпливи і доплив з глибокого і таємного джерела, що його не можуть знищити ані потрясення, ані нещастя, ані переслідування. І навіть в большевії, дозволимо собі сказати, — Україна ще не вмерла".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Відділ 346 У. Н. С., Ґері, Інд. — Жертву в сумі $71.52 переслану через Обєднання, заколядувала молодь з 346 відділу У. Н. С. в Ґері, Інд.

Р. Н., Емгерст, Масс. — До збірки в Савт Дірфілді, додати: І. Косіцюк $1.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА

В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина перша.

(40)

Одного разу несподівано, коли Кудеяр був занятий на подвірю, два сіпаї прикликали його і наложили йому кайдани з ланцом. Кудеяр зачудований не знав, що діяти. Три роки ходив без кайданів. Чим же тепер провинився? Чи губернатор знахор — міг би догадатися, які гадки у чоловіка в мозку? або може справді зміркував, що він задумує втікати?

Сіпаї закувавши Кудеяра, приказали йому робити дальше свою роботу. Губернатора не було дома. Кудеяр працює і бачить; губернатор віздить на подвіря з якимсь другим вельможею; багато одягненим. Зараз потім настала в домі біганина, метушня...

Кудеяр поспитав, що це значить? Йому відповіли: — Новий паша прибув. Давний сейчас забирається до Стамбулу.

„Ось що воно — думає Кудеяр — він велів мене закувати, щоби передати новому... значить, мене знов поведуть у горішню твердиню. Ах, який я глупий, чому не утік? Але хай тільки лишать мене тут хвилю! Втечу, кайдани розірвати не штука". — В дворі біганина, ладяться в дорогу. Ходить Кудеяр мов божевільний, побренькує ланцом: прикликали його обідати, але йому страва не в голові. Вечором по заході сонця чотири сіпаї взяли за ланц і вивели його з двора.

Привели Кудеяра у горішню твердиню, просто у ту вязницю, звідки його перед трьома роками визволив губернатор, але вже не запроторили у закамарок, лише скували з товпою невільників у спільній вязниці. З уваги на його силу наложили йому на ноги ті кайдани, що їх мав в закамарку, а з котрими не міг би ніхто інший і рушитися з місця.

Товариші всі нові... Кудеяр гірко зітхнув, а йому відкликнулося кілька голосів: показалося, що це були його земляки, українські козаки, навіть знайомі. Кудеяр довідався від них багато нового і сумного. Дізнався, що Вишневецький, покинувши московське государство, вернувся в свою Україну, а відтак пішов з козаками у Молдаву, де його покликали на престол, але опісля зрадили і видали туркам. Вишневецького з козаками полонили та відвели у Царгород. Турецький султан покликав перед себе Вишневецького, а цей станувши перед царем глумив з Магомеда; за це велів султан повісити його на три дні на гак за ребро. І вісь Вишневецький батько козацький, три дні на гаку, співав псальми, безчестив музулманську віру, величав Христа і скінчив своє життя як християнський мученик. Атамани і козаки, що були з ним, пішли у неволю. Заплакав Кудеяр по батькові, а найбільше було жаль, що Вишневецький помер, не простивши йому. „Може бути — подумав Кудеяр — звідси і біда його постигла, що прокляття дятька тяжіло на нім, та перший раз розкаявся Кудеяр, що убив дитину своєї Насті".

Ранком пігнали невільників на роботу, вечором загнали знов у вязницю. Так минуло коло місяця. Раз, коли невільники працювали на мурах твердині, підійшов до них вірменин, торговець невільниками, великий знаток прикмет людського тіла, як мужеського так і жіночого. Задля свого довголітнього досвіду він відразу пізнавав і кмітував як і до чого придасться кождий живий товар. Перед його бачним оком не скрилася тілесна сила Кудеяра. Купець зміркував, що придбавши собі такий взорець сили, міг би зробити знаменитий інтерес, відпродуючи його якому аматорові. Купець почав торгувати Кудеяра у беглербега. Властиво беглербег не мав права продавати скарбових невільників, але цей беглербег був ласий на гроші і згодився на продаж.

Вечором по скінченню роботи, коли невільників відводили у вязницю, Кудеяра відлучили з ланцюха, перекували в кайдани купця та під охороною сіпаїв повів його купець до свого дому. Подвіря дому цього купця було окружене з трьох сторін камінними комірками, з невеликими віконцями в горі; там примішувано невільників, котрі раз-в-раз змінялися, не перебуваючи там довше як тиждень. Невільники були приковані до стін, але досить вигідно, так що могли спати на брудних шкіряних матерацах. Харчу купець не скупив, він мудрий і вирахований торговець знав, що не можна товару заморювати голодом, бо в такім разі треба зменшити ціну. Купець майже щоденно ходив на ринок скуповувати невільників з перших рук, але сам не виводив їх на продаж. Його знали не тільки в Кафі, але і в цілім Криму; навіть з подальших сторонах ішла чутка про нього. У нього товар був знаменитий, задля того і ціна була висока. Мужчини, жінки і діти — всі у нього були поміщені разом; в невільничім стані на приличність не уважано.

Безперестанно заходили до комірок гості; купець знав заманити купуючих красноріччивими описами прикмет свого товару, проявляв свій досвід і чесність та збував з зиском. Йому помагало і це, що знав ріжні мови. Але Кудеярові довелося просидіти кілька тижнів. Господар поставив за нього таку ціну, що не було охочих на таке купно. Вкінці зголосився до нього один з найбагатших кримських мурз і став питатись: „чи не має він якого-небудь силача?" Треба знати, що у кримських вельмож був звичай пишатися силачами при своїх дворах і тримати їх задля борби, котру уважалося одною з годіших приємностей. Купець показав йому Кудеяра, вихваляючи під небеса його тілесні прикмети і додав, що він вельми лагідний, тихий і послушний.

— Чи знає по татарськи? — поспитав мурза.

— Знає, знає, — відповів купець.

— Не багато, — сказав Кудеяр.

Купець кинув на Кудеяра лютий погляд, але купуючий сказав:

— Це ще й ліпше, лише аби знав на стільки, щоби міг робити це, що йому велять. Я нарочно добираю собі невільників ріжної народности, щоби не дуже балакали між собою. (Далі буде).

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

СКРЕНТОН, ПА.

Справа Окружного Комітету У. Н. С.

В неділю, 5-го березня ц. р. відбулись у нас збори в справі орґанізування окружного комітету відділів У. Н. С., в Скрентоні і повіті Лакавана. Збори скликав головний радний Осип Запоточний і запросив на них заступника головного предсідника У. Н. С., проф. Г. Германа, щоб той пояснив докладно про значіння цього комітету.

„Окружний комітет", говорив п. Герман, „скріпляє нашу орґанізацію і ріжниться від інших комітетів тим, що є сталий. Цей окружний комітет складається з представників ріжних відділів, котрі сходяться складати звіти зо своєї праці. Окружні комітети вже існують в інших містах і такий повинен існувати в Скрентоні. Такий комітет повинен влаштувати спільно ріжні підприємства, та разом зо всіма відділами У. Н. С. працювати для нашої орґанізації".

П. Герман заразом спімнув про акцію спортових дружин. Остання конвенція У. Н. Союзу ухвалила давати фінансову поміч на ціль спорту, щоб в той спосіб викликати зацікавлення серед молоді до У. Н. С. Така акція витягає молодь з чужих орґанізацій і придержує їх при своїх. Окружний комітет повинен також займатися веденням цеї спортової акції серед української молоді.

На тих зборах явились 19 представників таких відділів: 86, якого репрезентував І. Саламаха; 123 — В. Баран; 225 — М. Дутчак і М. Кузьмич; 326 — Т. Колодій; 159 — М. Камінський і Н. Машляк; 280 — Осип Запоточний, Р. Рубльовський, М. Дорош, В. Захарчук і В. Дутчак; 311 — М. Федірко, Я. Стадник.

Кожний представник брав участь у дискусії і висказував свої думки, як братися до роботи. В тій цілі всі одобрювали думку спільного окружного комітету. При кінці дискусії приявні врадили, щоб повідомити інші відділи, що в тій справі відбудеться мітінґ 2-го квітня ц. р., в год. 7-ій вечером, в салі Українського Горожанського Клюбу, 608 Вест Лакавана евню, в Скрентоні, Па. На цих зборах буде вибір урядників до окружного комітету і рішиться справа нашої праці для У. Н. Союзу на будуче.

Володимир Дутчак,
тимчасовий секретар.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У звіті контрольної комісії, поданім у „Свободі" число 71, на четвертій стороні, де говориться про фонд бл. п. Семена Ядловського і про фонд Захисту-Сиротинця, пропущено другий півріќ 1938 року, Має бути так:

ЗВІТ З ФОНДУ БЛ. П. СЕМЕНА ЯДЛОВСЬКОГО.

З днем 31 грудня 1937 р. було в цьому фонді	$2,519.44
Процент з банку за перший півріќ	25.19
Разом	$2,544.63
Процент з банку за другий пів рік	25.44
З днем 31 грудня 1938 року цей фонд виносив	$2,570.07

ЗВІТ ЗАХИСТУ-СИРОТИНЦЯ У. Н. СОЮЗУ.

З днем 31 грудня 1937 року було в цьому фонді	$34,114.84
Процент від бондів за перший півріќ	468.75
Процент з банків за перший півріќ	14.32
Разом	$34,597.91
Процент від бондів за другий півріќ	468.75
Процент з банків за другий півріќ	134.92
З днем 31 грудня 1938 року цей фонд виносив	$35,201.58

Фонд Захисту-Сиротинця інвестований:

У бондах	$25,625.00
У готівці	9,576.58
Разом	$35,201.58

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БЛЕКСТОН, МАСС.

Святочний концерт ім. Ольги Басараб.

Заходом Союзу Українок ім. Ольги Кобилянської, від. 29 відбувся 5 березня ц. р. в Народнім Домі в Блекстон, Масс., святочний концерт в річницю смерти української революціонерки геройки Ольги з Левицьких Басараб. Того самого дня в укр. прав. церкві відправив о. Д. Левицький панахиду, при якій асистували уставлені в два ряди членниці Союзу Українок і сестрицтва Пр. Діви Марії. По панахиді зібрано $3 на народну ціль.

В год. 3:30 розпочався святочний концерт. Свято відкрила голова відділу Союзу Українок Розалія Вецаль й представила приявним геройську постать Ольги Басарабової, яка боролась за свій нарід, терпіла за нього і вкінці радше згинула, ніж мала його зрадити. Бесідниця підкреслила, що український нарід далі видає зо себе геройські постаті, а серед них чимало є жінок. Щоб вшанувати память геройки бесідниця закликала приявних повстати з місць і, вдивляючись на її портрет, що виднів на сцені, думкою віддати їй пошану. В той час хор Боян під проводом п. Я. Процишина відспівав жалібну пісню. Далі хор виконував ще інші пісні, а жіночий хор відспівав гимн Союзу Українок. Маруся Познанська відіграла кілька пісень на піяні, а Я. Процишин і Йосиф Гричух виконали дует. Деклямували з чуттям: пані М. Лещишин, Е. Заяць, Т. Гук.

Святочний реферат виголосила секр. Антонія Яцишин. Кінцеве слово сказав о. Д. Лещишин, який в той час, коли польська поліція замордувала О. Бесарабову, теж був в ріднім краю і сидів в польській тюрмі. Бесідник говорив, що О. Басарабова воліла приняти смерть, ніж зрадити своїх товаришів-революціонерів. Предсідниця подякувала виконавцям програми і приявним, та українським національним гимном закінчено свято. Приходу зі свята було $20.15, з чого $5 вислано через Обєднання на інвалідів.

Розалія Б. Вецал,
предс.

———o———

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Відчит про У. Ч. Х.

Дня 16 березня ц. р. загостила до нашого 34 відділу У. Ч. Х. ОДВУ пані Галичин, голова У. Ч. Х. в Ню Йорку. Пані Галичин поставила собі за завдання обїзджати міста, підносити на дусі наше жіноцтво і орґанізувати його в ряди У. Ч. Х.

Того дня дала вона нам відчит. Голова відділу У. Ч. Х. пані Сеньків відкрила цей відчит і представила паню Галичин, яка виголосила повчаючий і зворушливий доклад про те, що діється нині на українських землях, а на Карпатській Україні зокрема. Хоч потрясаюча траґедія відогралась тепер на Карпатській Україні, то проте ми не сміємо попадати в розпуку, опускати руки й думати, що все пропало. Тернистий шлях переходить український нарід до своєї волі, та всетаки він зближається з кожним днем до своєї цілі.

Ми знаємо, говорила бесідниця, що лиш одна орґанізація все очолювала наш нарід в його нестримнім поході до кращого завтра, це є Орґанізація Українських Націоналістів. Теперішні події не сміють захитати нашим довірям до цеї Орґанізації, а навпаки, ми тепер повинні напружити ще більше наші сили, до остаточної розправи з нашими ворогами, які докладають усіх зусиль, щоб наш рух до визволення задавити.

Український Червоний Хрест ОДВУ зо свойого боку виконував те, що міг, щоб нести поміч визвольній боротьбі українського народу. Він збирав гроші на санаторію, а також занимався збиранням одежі на Карпатську Україну і вислав туди велику її скількість. Хоч наїздник знищив усі ці добрі заходи, то проте У.Ч.Х. не жалує тих заходів, бо зо свойого боку він виконав якслід свій обвязок.

Далі бесідниця говорила, що У.Ч.Х. також в деяких місцевостях закладає курси для шпитальних піклуванок, але це не є обовязкове. Це добре робити, коли в даній місцевості є відповідні люди і охота. Також згадала бесідниця про влаштування в нашій громаді Дня Української Жінки, який підніс би українську жінку морально, як теж приніс би прихід на корисні цілі. Приявні жінки зараз таки ухвалили влаштувати такий День Жінки 25 червня ц. р. Накінець приявні ставили запити бесідниці, на які діставали вдоволяючі відповіді. Відчит приявні нагородили рясними оплесками і перевели збірку, яка принесла $4. Їх вислано через Обєднання.

М. Старжинська,
секр. від. 34.

———o———

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, КАЛ.

„Варшавське сміття, грязь Москви".

Дня 6. березня б. р., підписаний дав відчит про Україну в домі пані Тоннісон у Лос Енджелес. На відчиті зявилося яких 50 гостей, між якими були банкирі, лікарі, професори і т. п. Були й представники англійського, французького та канадійського уряду.

По пів годинній бесіді, коли промовець поясняв наші вишивки та писанки, нагло перед зібраними зявився голивудський лікар д-р Марченко і почав свою бесіду проти України. Виступ нашого „землячка" здивував присутніх, бо промовцем вечора був підписаний. Для характеристики його самозванчої бесіди наведу пару уступів з промови Марченка:

„Я походжу з Малоросії,, яку тепер називають Україною. Ані я, ані мій тато, ні мій дід, ні прадід не називали себе українцями... тільки русскими, або малорусскими... України не було. Мазепа прилучив Україну до Росії (знає історію!) та потім хотів її відірвати. Відтак Шевченко хотів відірвати Україну, потім Петлюра. Тепер хотять те зробити українські націоналісти.

Щоби Росія жила, то вона мусить мати Україну... Щоб Україну збудувати, треба би розвалити чотири держави. А хтож би хотів нищити чотири держави, щоб збудувати одну?" — Ось так фільософував „землячок" Марченко.

В такий спосіб і такі сплетні говорив д-р Марченко. Йому „допомагала" якась грабіна з Чарнецьких Казімержа Лянковська, полька. Казала, що в Польщі живеться українцям добре. Підписаний відповів польській патріотці (котра говорила з ним по українськи і походить з Галичини) сконфіскованими українськими ґазетами, котрі самі виразно говорили за українські гаразди під Польщею. При кінці сказав таке: „Шановні присутні! Перед вашими очима відігралась дійсна траґедія українського народу. Обидвої мої противники, з русского й польського боку, старались „доказати", що нема українців. А я вам кажу, що їх є близько 50 міліонів. Вони живуть, терплять переслідування, але недалекий той час, що вони таки здобудуть свою волю, так як здобули волю Американці, котрі відірвалися від так рідних їм анґлійців, в 1776 р."

Ф. Луців.

СОЮЗОВІ УРЯДНИКИ З НЮАРКУ!

Подаємо до відома, що

У ПЯТНИЦЮ, 31. БЕРЕЗНЯ (MARCH 31, 1939)

:——::——: відбудуться :——::——:

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ ПІД Ч. 37 MORTON STREET, NEWARK, N. J.

Початок зборів у год. 8. ввечір.

На ці збори повинні прибути обовязково урядники всіх відділів У. Н. Союзу з Нюарку. Маємо важні справи до полагодження.

І. Лисак і А. Шумейко, головні радні.

ДРУГІ ЗБОРИ КОМІТЕТУ СОЮЗОВОГО ДНЯ

:——::——: відбудуться :——::——:

У ПЯТНИЦЮ, 31. БЕРЕЗНЯ (MARCH 31, 1939)

ПІД Ч. 126 PARK STREET, NEW HAVEN, CONN.

Початок точно в год. 7:30 вечором.

На ці збори повинні явитися комітетові з отсих відділів:

67, 23, 262, 370, 59.

Приявність усіх комітетових конечна, бо будемо укладати програму Союзового Дня.

А. Маланчук, орґанізатор.

УВАГА! НЮ БРІТЕН, КОН., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!

В УКРАЇНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ

54 Винтер Стріт, Ню Брітен, Кон.

:——::——: відбудеться :——::——:

В ДНЯХ 30, 31 БЕРЕЗНЯ І 1, 2 КВІТНЯ 1939 ВКЛЮЧНО

СВЯТА МІСІЯ

На цю місію прибуде до нас Високопреосв. Єпископ БОГДАН. Свята Місія розпічнеться в четвер ввечір, у год. 7., при співучасти священиків Укр. Прав. Дієцезії, а в Цвітну неділю, то зн. 2-го квітня, буде Архієрейська Служба Божа, яку відправить Преосвящений Єпископ Богдан при співучасти священиків.

В Цвітну неділю по Службі Божій буде „БЕНКЕТ" в честь Преосв. Єпископа Богдана.

Запрошуємо всіх українців міст Ню Брітен, Гартфорд, Віліментик і околиці на цю Святу Місію. **о. Евстахій Писар,** парох.

ЗНОВУ „МОЛОДА"

Пані Леонора Донкансон має 77 літ і була замужем 8 разів. Та це ї не відстрашує віддаватися в девяте. Її „молодий" є 59-літній Луис Стайер. Побралися недавно тому в Лос Анджелесі, в Каліфорнії.

ДЛЯ РЕКЛЯМИ.

Відомий боксер Сікcто Ескобар вправляється для своєї стрічі з Кейом Морґаном, одягнений у цей пуерторіканський капелюх.

Реклама.

В одній реклямовій летючці читаємо:

„Кожному, хто докаже, що наш патентований середник на поріст волосся має шкідливі для здоровля складники, пришлемо три пляшки зовсім безплатно".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

АВОКА, ПА. З причини Воскресення Христового місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 326., відбудуться в неділю, 2. квітня, в годині 1:30, на гали Турек. Проситься всіх членів прийти й вирівняти свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Микола Колодій, секр.

ДВІ РОСІЙСЬКІ ПОВІСТИ З УКРАЇНСЬКИМИ ГЕРОЯМИ

Поруч численних політичних статей про українську справу появилася минулого місяця в „Тан" теж одна літературна стаття п. з. „Україна у совітській літературі" Андре Пієрра. Вона може засоромити неодного знавця нашої літератури, коли він не звернув уваги на дві повісти **двох** російських письменників з українським сюжетом: Валентина Катаєва „Я — син робучого народу" і другу Всеволода Іванова „Пархоменко".

Французький критик пригадує, що кілька місяців тому професори та учні військової академії в Москві звернулись з відкритим листом до Союзу совітських письменників з таким зазивом: „Товариші-письменники, тримайте народ у перманентній мобілізації!" Алексей Толстой докинув і своє зерно до цього військового гасла кажучи, що „Кожний рядок совітської літератури повинен бути оборонний". Одною з улюблених і поручених тем „оборони" Сов. Союзу перед небезпекою є контрреволюційна Україна. Не диво, що Китаєв вибирає собі Україну з 1918 р. з доби Скоропадського. На мотто повісти він кладе цитату зі статті з 14. березня 1918 р.: „Проти чужинного поневолення, яке прийде з Заходу, Україна піднесе прапор національної визвольної війни".

Герой цієї повісти Семен Котко, демобілізований, вертається на батьківщину, в Україну. Він хотів би зберегти невтральність серед революційної боротьби. Він кохає молоду сільську дівчину, Софію Ткаченко, яку її батько обіцяв віддати за нього ще в 1917. р., але за час війни Ткаченко змінився. Він ховає підчас революції у себе дома пана дідича Клембовського, переодягнувши його за сільського робітника, з наміром віддати за нього свою доньку. Одначе за Котком стоять такі свати як голова місцевого совіту Ременюк і колишній чорноморський моряк Царев. Ткаченко не має сміливости відмовити і доходить до заручин Котка з Софією. За той час Ткаченко відсуває речинець шлюбу. Коли в Україну входять німецькі війська, Ткаченко видає як большевиків Котка, Ременюка і Царева. Котко попереджений Софією втікає, а Ременюк і Царев гинуть на шибениці. Китаєв малює згущеними барвами ролю жорстоких „гайдамаків" контрреволюціонерів.

Котко попадає у полон гайдамаків; німці відступили з України; совітська влада вертається. Котко спасається чудом і жениться з Софією. Ткаченка розстрілюють як зрадника. Ременюкові та Цареву влаштовують величаві похорони як справжнім революціонерам. Повість — з українською темою! — кінчається сценою на. . . Червоній Площі в Москві 20 років пізніше. До неї додані міркування про те, кілько то не проханих заволок хотіло зайняти совітську землю, а „ніхто з них не оминув долі шведів (Карла XII. під Полтавою) і німців. Семен Котко, що тепер управляє фабрикою алюмінія в Україні, приїхав із жінкою до Москви на 1. травня, щоб побачити, як їх син присягає перед. . . . маршалом Ворошиловим на вірність Совітському Союзові.

У повісти змальована геройська. . . патріотична боротьба українців за волю. З неї зробили навіть пєсу і вона йде тепер у московському театрі Вахтангова з величезним успіхом.

Другий відомий російський повістяр В. Іванов відтворює у своїй повісти леґендарного героя Пархоменка, найближчого приятеля Ворошилова теж за часів німецького походу в Україну. Повість друкували у фейлетонах журналу „Молодая Ґвардія", щоб показати молодим комуністам, як їх батьки вміли хоробро боротися з „бандами" — німців або Петлюри.

Ці українські герої мають для москалів деяку приваbу екзотики. Головно для тих, що не знають настроїв серед української маси і не бачили ніколи України. Сцени баталій і геройств нагадують неодною рисою „Трох мушкетерів" Дюма, коли не рівняти хисту вигадувати щораз-то-нові ситуації та конфлікти, який, як відомо, у популярних повістях француза, був справжній, а не замовлений офіціяльною тенденцією. („Діло").

Відтявся.

— Як це добре бути жонатим. Жінка помагає мужеві забути про різні клопоти й журби. . .

— Яких нежонатий зовсім не знає. . .

А так — то ні.

— Ромку, перестань уже битися з Богданом. Чи не знаєш, що мудрий все дурному уступає.

— Знаю, мамо, але я не є ще аж такий дурний, щоби бути все тим мудрим.

ВЕЛИКІ ГАТИ

„Маршел Форд" на ріці Колорадо, в Тексасі, збудовані урядом коштом 25 міл. дол. для контролі виливів.

РОБІТНИКИ WPA БАЖАЮТЬ ЗАНЯТТЯ; ВІДДІЛ ПРАЦІ КЛИЧЕ ДО КООПЕРАЦІЇ

Статистики вашинґтонського бюра Адміністрації Поступу Праці подають, що під теперішню пору яких чотири відсотки робітників WPA кожного місяця покидають свою працю і переходить на приватні роботи. Одначе постійно напливають скарги, що робітники WPA не хочуть приймати праці у приватній індустрії.

„Тому, щоб можна провірити, чи ті скарги є раціональні", говорить Дін Р. Бримгол з відділу посередництва праці WPA, „робимо записки кожної скарги, яка від когонебудь приходить, і негайно висилаємо урядовця для **особистого** провірення справи. Не робить ріжниці, чи це конґресмен, фармер, продуцент або підприємець. Нам іде про посилення індустрії через можливий поворот наших робітників до приватної праці".

Нарікаючий звичайно дивується, коли до нього приходить державний урядовець.

„Ви нарікаєте, що робітники WPA відказуються від праці у вашій окрузі?" — питає той урядовець. „Як називаються ті робітники і яка це була праця, котрої вони не приняли?"

Запитаний не може дати належної відповіди; йому тільки здається, що робітники відказуються від праці, хоч не має на це фактів. Однак урядовець негайно береться прослідити справу.

„Чи знаєте про яку працю денебудь у вашій окрузі? Чи відомо вам про кого, хто знає про працю?"

„Так", каже запитаний, „кревний мого вуйка казав, що його приятель може мати дещо.

Урядовець іде на побачення з приятелем кревного нашого вуйка і питається його:

„Маєте заняття для когонебудь?

„Ні, не маю заняття.

„Ну, а чи знаєте про яку роботу?

„Якщо є денебудь робота", продовжає п. Бримгол, „урядовець висліджує і доносить до місцевої аґентури WPA, котра безпроволочно висилає туди робітників. Однак у більшості випадках таких робіт нема. Нарікаючий схиляється до загадкової думки. Він бачить, що індустрія не йде таким ходом, як повинна, і тому промишляє, на кого звалити вину. Очевидно, що найлекше обвинувачити WPA.

„Тому він каже, що WPA витворює армію робітників, котрі держаться на своїх позиціях і не хочуть приняти приватної праці, коли їм пропонують. Вони завсіди відказуються від праці. Добре, йдемо побачити їх і розпитати, де є ті роботи. Вони не знають. Таким чином майже всі нарікання тонуть, коли слідити за ними. Маємо повну збірку звиш пять тисяч скарг; котрі з оходою можемо показати кожному, хто бажав би провірити їх.

Стверджуючи факт, що нічого не вийшло з дослідів WPA, п. Бримгол відповідає: „Хто більше буде досліджувати і хто про дбає? Коли це відноситься до вас, т оможе ви є один з тих, котрі беруться за роботу витворення фактів, а якщо маєте добру причину до нарікання, то чому не виявити, щоб можна було заперечити їх, очевидно, коли вони незгідні з правдою. Це власне те, чим ми тепер займаємось.

„Може ви чули про випадок, де робітник WPA відказується від заняття; а може ви чули тільки поголоски таких випадків. Одначе що воно небулоб, чи людина, яка поширює поголоски такиж випадків. Одначе що воно не булоб, чи людина, яка поширює пологоски, може дати кому заняття? Якщо можете, дайте нам знати. Взиваємо кожного, хто може дати працю іншому, щоб нас про те повідомив. Можемо вислати від одного чоловіка до міліона людей на роботу, яка прийде.

„Кожна кооперація від приватної індустрії чи одиниці для допомоги нам вишукати працю нашим робітникам буде з вдячністю принята.

„Одначе", як каже. п. Бримгол у кінцевім слові остороги, „це повинно бути дійсне **заняття,** людяна заплата, догідні години й умовини. Невельництво у цьому краю вже давно скасовано".

І то правда.

— Знову інцидент на совітсько-японській границі.

— То совітські ґенерали пруть до війни.

— Чого?

— Бо на війні не всі гинуть.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (69)

Якби на місци Тарзана був якийсь менше зручний борець, то він був би знайшов в боротьбі з атарцем вже кінець. Але Тарзан миттю викрутився і заки ноги атарця діткнули землі, він вже лежав на боці. Ця спосібність інстинктово оборонятись теж походила з довгого життя в нетрах. Його мязи в небезпеці так ділали, начеб вони сами мали очі і розум.

Та як лиш атарець станув замісць на тіло Тарзана, на землю, Тарзан схопив його одною рукою за ногу, а другою трутив його на бік. Атарець стратив рівновагу і впав на землю. Тепер Тарзан миттю скочив на ноги. Але те саме зробив атарець. Та видно було, що атарця охоплює жах. Він добув з своїх штанців скритого ножа. Тепер він рішений був боротись всякими способами.

Королева Ментеб, що була жінкою великої краси, пильно придивлялась тій боротьбі. Вона симпатизувала з Тарзаном і бажала йому тихцем перемоги. Та тепер, побачивши, що атарський дикун добув ножа, вона скрикнула з переляку. Це запримітив король Герат і підозрілим оком подивився на королеву. Він був дуже зависний за неї і в кожнім її погляді підозрівав зраду.

Тепер оскаженілий атарець, з ножем в руці кинувся до Тарзана, щоб його забити. Він справді, добуваючи ножа, поламав всі правила боротьби, та тепер він не думав про ніщо, тільки, щоб вбити Тарзана і себе тим врятувати. Бо він не сподівався від свого противника пощади так, як не давав він пощади своїм противникам. Це була боротьба: жити, або сконати.

